

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

A filmelőállító fogalmának értelmezése

Ügyszám: SZJSZT 28/2007

A megkereső által feltett kérdés:

„Az Sztj. 64. § (3) bekezdésében meghatározott filmelőállító fogalmát lehet-e úgy értelmezni, hogy az kiterjed az olyan szervezetekre is, amelyek pusztán anyagi/pénzügyi hozzájárulást, illetve finanszírozást biztosítanak, vagy pusztán mint megrendelő fizetnek ellenértéket a film tényleges gyártójának.

A nemzetközi és hazai filmszakmai gyakorlat alapján milyen szempontok szerint lehet meghatározni egy koprodukcióban, illetve megrendelésre készült filmalkotás esetében a 64.§ (3) bekezdés szerinti filmelőállítói minőséget.

A szakértői bizonyítást kérő I.r. alperes a kérelmében hivatkozott a szakértői testület korábban készített – 42/06/1. számú – szakértői véleményére, azzal, hogy azt vegye figyelembe a szakértői testület a jelen véleménye kialakításánál.”

Az eljáró tanács válasza:

1.)

A kérdésfeltevés első mondatában foglaltakra az eljáró tanács a megkeresésben hivatkozott korábbi, 42/06/1 sz. szakértői véleményében kifejtettekkel összhangban, a következők szerint válaszol:

Az Sztj. 64. § (3) bekezdése szerint „*A film előállítója (a továbbiakban előállító) az a természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, aki vagy amely saját nevében kezdeményezi és megszervezi a film megvalósítását, gondoskodva ennek anyagi és egyéb feltételeiről.*” A 64-66. §-okhoz fűzött miniszteri indokolás e bekezdésre nézve kifejtette, hogy „*A javaslat – főként francia jogi mintákra építve – a film előállítójának a fogalmát is meghatározza. E definíciónak jelentősége van a producerek szomszédos jogainak szabályozásában (ld. a 82. §-t) is. A film előállítójának hitelt nyújtó, a gyártást szponzoráló személy, illetve a megrendelő nem számít előállítóknak (producernek). A filmelőállító szervezési teljesítménnyel járul hozzá a film létrejöttéhez, ennek kapcsán a szerzőkkel a mű megalkotására megfilmesítési és közvetlen filmalkotási szerződéseket köt. Természetesen a gyártáshoz más polgári jogi szerződésekre is szükség van, így különösen megbízási, vállalkozási, hitel- és bérleti szerződésekre (64. §).*”

A Sztj. 9. §-a csupán a szerzői vagyoni jogok forgalomképességét korlátozza, ezért az un. szomszédos jogok, köztük a film előállítóinak jogai élők közt is szabadon átruházhatók; így jogutódait is megilletik: adandó esetben ők is a film előállítójának státusát élvezik. Erről a Sztj. 106. § (8) bekezdése az előző bekezdésekre hivatkozással kifejezetten is rendelkezik.

A Sztj. 2. §-ára utaló 82. § (3) bekezdése értelmében viszont az Európai Unió kívüli harmadik államokban nem magyar film előállító által nyilvánosságra hozott filmek csak nemzetközi egyezmény illetőleg viszonyosság alapján védendők.

A hatályos jogunkban alapul vett francia film-előállító fogalom az un. független producerek

1960-as években kezdődött térhódításával vált uralkodóvá. Az angol-amerikai filmgyártásban eredetileg a filmgyártó vállalatok („stúdiók”) alkalmazásában álló, vagy általuk megbízott forgatásszervezők („physical film producers”) minősültek producernek, a film készítésének jogcímén azonban az őket foglalkoztató gyártó („maker of the film”) minősült a film-copyright eredeti jogosultjának. A gyártó stúdiók sok minden produceri munkát más alkalmazottakkal végeztek a megbízott forgatási producer („physical film producer”) helyett és általában maguk finanszírozták filmjeiket. A gyártó és a független producer közötti megkülönböztetés mára nemzetközileg túlhaladottá vált, amennyiben a film előállítójának fogalma egyrészt a film kezdeményezése és előállításának megszervezése tevékenységi körére összpontosult, kirekesztve a saját erőből történő beruházás és a megrendelés kritériumait; másrészt egyaránt lehetővé téve természetes személyek, jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok film előállítónak minősülését. A kezdeményező és szervező filmgyártó, valamint a független producer egyaránt a film előállítójának minősül, amennyiben a jogunkba is átvett kontinentális előállítói kritériumoknak megfelel: saját nevében kezdeményezi és megszervezi a film megvalósítását, beleértve az ehhez szükséges anyagi és egyéb feltételek akár mások révén való biztosítását („fund raising”) is. Hatályos jogunkból egyértelműen következik, hogy egyéb közreműködők, mint hitel nyújtók, bérbeadók, gyártásvezetők, forgalmazók, más részfeladatokat ellátók nem minősülnek a film előállítóinak.

Az Európai Unióban a „producer” fogalom egységesedése különös jelentőségre tett szert, amennyiben német (1965) és francia jogalkotási mintára a 92/100/EGK sz. (1992. november 19.) irányelv a film alkotóinak szerzői jogai mellé bevezette a filmek első rögzítései előállítóinak kizárólagos szomszédos jogait és a 93/98/EGK sz. (1993. október 29.) irányelv előírta ezeknek a jogoknak egységesen a film eredeti rögzítésének évét követő ötven éven át, ha pedig ezalatt a filmet jogszerűen nyilvánosságra hozzák, ennek esztendejét követően kezdődő és így tovább tartó ötven éven át fennmaradó védelmét. Az irányelvek ugyanakkor nem definiálták céljaikra a producer fogalmát.

Megrendelésre készülő filmalkotás esetében hatályos jogunk értelmében a megrendelő csak akkor minősülhet előállítóknak, amennyiben megfelel az Szjt. már fent idézett 5. § (1) bekezdésében írt követelményeknek, azaz kezdeményezi és megszervezi a film megvalósítását és gondoskodik ennek anyagi és egyéb feltételeiről. Amennyiben ezek a kritériumok nem együttesen illenek a megrendelőre, úgy az minősül a film előállítójának, aki megszervezi a megvalósítást és gondoskodik annak anyagi és egyéb feltételeiről.

2.)

A kérdésfeltevés második részében foglaltakra vonatkozóan az eljáró tanács szerint koprodukció esetén a film-előállítói minőség két vagy több külön-külön előállítóknak (producer) minősülő fél között oszlik meg, aminek külső és belső feltételeit, így különösen az anyagi fedezet biztosítását, technikai, művészeti hozzájárulásokat, harmadik személyekkel szembeni jogszerző és kötelezettségvállaló meghatalmazásokat, a felelősség és az eredményekben való részesedés megoszlását filmenként szerződésben kell rögzíteni.

Film koprodukcióját célzó szerződést nemzeti jogok nem nevesítenek; egyes államok bíróságai joguk szerinti más különös társasági szerződés kategóriája alá sorolják, Belgiumban pl. „időleges társaság” („association momentanée”) is létezik. Jogunkban a Ptk. 1977. évi módosítása óta az 568. § (1) bekezdésében előírányzott „koordinatív” polgári jogi társaság szabályai lehetnek irányadóak: „A polgári jogi társaság létesítésére irányuló társasági szerződéssel a felek arra vállalnak kötelezettséget, hogy gazdasági tevékenységet is igénylő közös céljuk elérése érdekében együttműködnek és az ehhez szükséges vagyoni hozzájárulást közös rendelkezésre bocsátják. Polgári jogi társaságot a felek közös gazdasági érdekeik

előmozdítására és az erre irányuló tevékenységük összehangolására, vagyoni hozzájárulás nélkül is létrehozhatnak.” Ennek a polgári jogi társaságnak elengedhetetlen eleme, hogy tagjai a nyereségből valamennyien részesüljenek és a veszteséget is együtt viseljék. Ettől való eltérés atipikus szerződést eredményez. A Ptk. 569. § (1) bekezdés szerint „*a tagok vagyoni hozzájárulása közös tulajdonukba megy át*”, amire a Ptk. 139-145. §-ai alkalmazandók megfelelően; ez vonatkozik a koprodukció eredményeképpen létrejött eredeti film negatívra is. A produceri jogok a szerződésben meghatározott arányban, szabályként az általuk biztosított anyagi hozzájárulásokhoz igazodóan illetik őket, azokat a koprodukciós szerződésben rögzített módon gyakorolják.

A nemzetközi koprodukciókra vonatkozó szerződésekre irányadó jogot a felek jogválasztásának hiányában ennek megfelelően nem a többes szerzőség vagy produceri minőség meghatározására, sem a szerzői és szomszédos jogok tartalmára, illetőleg hasznosítására, hanem a producerek között létrejövő szerződésekre vonatkozó kollíziós szabály szerint kell meghatározni. A nemzetközi magánjogunkról szóló hatályos 1979. évi 13. törvényerejű rendelet 27. § (2) bekezdése szerint a nem jogi személyt alapító társasági szerződést annak az államnak a joga szerint kell elbírálni, amelynek területén a társaság a tevékenységét kifejti. Ez akár több jog is lehet. Ugyanakkor az egyes producerek ilyenek minősülését a személyes jogok határozza meg.

Valamely koprodukciós megállapodás részese a szerződő producereken kívül elvileg más is lehet, pl. megrendelő, gyártó, forgalmazó. A koprodukció producerei jogainak és felelősségének megosztására, ill. egymás közti vállalására a produceri tevékenységet érintő kikötések az irányadók. Harmadik személyek felé kétség esetén egyetemlegesen felelnek.

Az Európa Tanács égisze alatt 1994. április 1-én hatályba lépett Európai Filmkoprodukciós Egyezményt Magyarországon a 7/1998 (I. 23) Korm. rendelet hirdette ki. Mára 38 tagja van. Az egyezmény legalább három különböző részes államban létesített koproducer társulására vonatkozik, továbbá olyan koprodukcióra is, amelyben az ilyen három koproducerhez a koprodukciós költségek maximum 30%-át biztosító harmadik állambeli producer is társul. Az egyezmény 3. cikke szerint koproducernek minősülnek a szerződő államokban létesített film-előállító társaságok vagy film-előállítók akik koprodukciós szerződésben állnak. Az ilyen filmeket a nemzeti filmekkel azonos elbánásban kell részesíteni. Az egyes koproduceri apportok a költségek minimum 10 és maximum 70 %-a között mozoghatnak. Mindegyik koproducernek technikai és művészeti hozzájárulást is nyújtania kell, elvileg költségfedezete arányában. Az egyezmény minden koproducer javára előírja a végleges film negatívjának közös tulajdonát és jogot a reprodukálást lehetővé tévő filmhordozó igénylésére. Minden filmkoprodukció a producerei szerinti államok illetékes hatóságainak jóváhagyásától függ, amelyek az illetékességükbe tartozó producertől a film országuk valamelyik nyelvén készült végleges változatát kérhetik.

dr. Boytha György
a tanács elnöke

dr. Wéber Judit
a tanács előadó tagja

dr. Mayer Erika
a tanács szavazó tagja